

เครือข่ายอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชัยนาท:
วิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมือง

NETWORK OF POWER AND CAPITAL ACCUMULATION IN CHAI - NAT
PROVINCE: ANALYSIS OF POLITICAL ECONOMY

เดชา บุญอินทร์*

Decha Boon-in

โอฬาร ถิ่นบางเตียว**

Olarn Thin Ban Teo

ชัยณรงค์ เครือนวน***

Chainarong Krueanuan

Received:

Revised:

Accepted:

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. การสร้างเครือข่ายอำนาจของกลุ่มตระกูลนาค้ายในจังหวัดชัยนาท 2. กระบวนการสะสมทุนของกลุ่มตระกูลนาค้ายตั้งแต่อดีตและปัจจุบันและ 3. กระบวนการสืบทอดอำนาจของกลุ่มตระกูลนาค้ายโดยอาศัยแนวคิดเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นและการสะสมทุนเบื้องต้นเป็นแนวคิดหลักด้วยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์การสังเกตการณ์และศึกษาเอกสารภายใต้การวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองทั้งนี้ใช้แนวคิดของมานูเอลคาสเทลส์/ เดวิดโนก/ ไมเคิลแมนน์/ คาร์ลมาร์กซ์และเดวิดฮาร์วีย์เป็นกรอบในการศึกษา พบว่าการสร้างเครือข่ายอำนาจในจังหวัดชัยนาท มีการพัฒนามาจากเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นแบบไม่มีหัวอำนาจชัดเจนมาเป็นเครือข่ายอำนาจผูกขาดจากเครือข่ายอำนาจเขิมาตรมีของ “ตระกูลนาค้าย” ภายใต้การนำของนายอนุชาในการก่อรูปเครือข่ายอำนาจผูกขาดชั่วคราวของตระกูลนาค้ายมีรากฐานมาจากการสะสมทุนเบื้องต้นในการทำธุรกิจส่วนตัวที่เด่นชัดเช่นธุรกิจสถานบันเทิงสโมสรฟุตบอลเป็นต้นในกระบวนการสะสมทุนดังกล่าวนี้ได้มีการสร้างเครือข่ายอำนาจทั้งหกเครือข่ายที่ตกผลึกบนสายสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์กับเครือข่ายนักการเมืองระดับชาติข้าราชการนักการเมืองท้องถิ่นกำนันผู้ใหญ่บ้าน และเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรรวมถึงการสร้างเครือข่ายกับประชาชนในพื้นที่ในส่วนการสะสมทุนของตระกูลนาค้าย พบว่า กลุ่มตระกูลนาค้ายภายใต้การนำของนายอนุชาสามารถรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองได้แล้วก็ขยายธุรกิจของตระกูลให้

* นิสิตปริญญาเอกหลักสูตรเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

** คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

*** คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา

กว้างขวางขึ้นโดยเฉพาะสโมสรฟุตบอลและการสะสมทุนทางสังคมหลังจากการเปลี่ยนเครือข่ายอำนาจซึ่งพรรคไทยรักไทยเข้ามามีบทบาททางการเมืองภายหลังจากนายอนุชาถูกเว้นวรรคทางการเมือง 5 ปีเป็นเหตุให้เครือข่ายอำนาจของนายอนุชาได้รับการท้าทายจากคู่แข่งทางกลุ่มนักการเมืองทั้งหน้าใหม่และหน้าเก่าแต่ภายใต้การนำของภรรยาก็สามารถยึดพื้นที่ทางการเมืองไว้ได้ตระกูลนาคาศัยก็พยายามปรับตัวเพื่อสืบทอดอำนาจผูกขาดโดยการหันมาทำงานการเมืองระดับท้องถิ่นในมิติเชิงรักษามรดกวัฒนธรรมและประเพณีเพื่อสร้างฐานเสียงในการเลือกตั้งอย่างไรก็ดีการปรับกลไกทางการเมืองผ่านสโมสรฟุตบอลผลจากการปรับกลไกต่างๆ ทำให้กลุ่มตระกูลนาคาศัยสามารถสืบทอดเครือข่ายอำนาจผูกขาดมาจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: เครือข่ายอำนาจเชิงอุปถัมภ์, นักการเมือง, เศรษฐศาสตร์การเมือง, กระจายอำนาจ

ABSTRACT

This research is the qualitative research methodology which is historically examined with an objective in apprehending a creation of network power of the Nakasai family in Chai Nat province. This research focuses on a process of capital accumulation devised by Nakasai family from past to present, and the process of pursuing political power of Nakasai family based on the theories considered as the cornerstone of this research; namely, the network power in the local province and the primitive accumulation of capital. All information gathered from interview, observation, documentary research is placed thoroughly under a scrutiny of political economy analysis. With conceptual frameworks drawn from Manuel Castell, David Noke, Michael Mann, Karl Marx, and David Harvey, the result is that the presence of the network power in Chai Nat province is a direct outcome of the localized network power being developed without clear polarities. From that point on, the family is able to formulate the monopolized network power. The monopoly is under a charismatic control of the so-called "Nakasai family" led by Anusha himself. To be more specific, a formulation of the monopolized network power under Nakasai family has its root from the primitive capital accumulation, the running of self-business such as entertainment place, football club, etc. In this process of capital accumulation, the family has been constantly building up network power for seven intact networks in total, on the basis of a patron-client system it has with national politicians, bureaucrats, local politicians, village chief, village headman, businessmen, and the network of the agriculturist including the creation of network with the local people. Interms of Nakasai family's capital accumulation, it is found that after Nakasai family led by Anusha himself is able to centralize political power, the family business is also increasingly expansive especially the football club. In terms of social accumulation, after an unprecedented change in terms of network power landscape, where Thai Rak Thai party was more enabled in the political role at the same time when Anusha's political role was politically suspended is for 5 years, this is the main reason why Anusha's network power was challenged politically both by the current opponent and the newcomer. However, led by Anusha's wife, the political power remains seized. The family contextually and objectively adaptable

for the perpetuation of its political power and the holding of the electorate base, and this aspect is distinct when the family is locally orientated for the preservation of heritage, culture, and tradition. However, a change in terms of political mechanism exercised through football club is resulted in the continuity of Nakasai family's network power until the present.

Keywords: patron-client power network, Politicians, Political economy, decentralization.

1. บทนำ

หลังจากที่มีการเปลี่ยนการปกครองในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 พื้นที่ทางการเมืองของไทยแต่เดิมถูกจำกัดอยู่ในเมืองหลวงทำให้หลังจากนั้นก็ขยายตัวออกสู่พื้นที่ตามชนบทมากขึ้นอันเนื่องมาจากสาเหตุของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2521 ของไทยซึ่งยึดหลักการกระจายอำนาจผลลัพธ์ของการกระจายอำนาจนี้นำไปสู่การสะสมทุนของนายทุนในท้องถิ่นที่อาศัยชาวบ้านเป็นกลไกในการสะสมทุนภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชได้พัฒนาไปสู่การเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขรวมเวลาถึงปัจจุบัน 85 ปี อย่างไรก็ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ผ่านมาทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นโดยการเปิดพื้นที่กว้างให้ประชาชนมีอำนาจตัดสินใจเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นเครือข่ายอำนาจของผู้นำท้องถิ่นที่ผ่านมานำมาสู่ปัญหาทางการเมืองที่ไม่เท่าเทียมกันโดยเฉพาะการรวมศูนย์เครือข่ายอำนาจท้องถิ่นของชนชั้นนำทำให้การเมืองไทยเกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองแบบรวมศูนย์ภายหลังระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2521 ส่งผลให้การเมืองไทยเกิดการก่อรูปของนักการเมืองนามาซึ่งกระบวนการสร้างเครือข่ายทางการเมืองใช้วิธีการกระจายเครือข่ายไปสู่ผู้นำท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่

จากปรากฏการณ์ดังกล่าวได้นำไปสู่กระบวนการกระจายอำนาจจากเมืองหลวงสู่การเมืองท้องถิ่นอาศัยกลไกผ่านช่องทางการเลือกตั้งจนกระทั่งหลังรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. 2521 ถือว่าเข้าสู่การเมืองประชาธิปไตยครึ่งใบเป็นเหตุให้แต่ละจังหวัดก่อรูปไปปรับเปลี่ยนสร้างเครือข่ายอำนาจและสะสมทุนจากเดิมกระจุกตัวที่กลุ่มชนชั้นนำข้าราชการฝ่ายเดียวเปลี่ยนไปสู่เครือข่ายอำนาจในกลุ่มนักธุรกิจการเมืองและกระจายไปยังชนชั้นนำท้องถิ่นต่างๆ ทำให้เครือข่ายอำนาจของชนชั้นนำท้องถิ่นในจังหวัดขยายนาทเปลี่ยนไปจากเดิมโดยเครือข่ายอำนาจในจังหวัดขยายนาทแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มกลุ่มแรกคือเครือข่ายอำนาจกลุ่มเครือญาตินักการเมืองและกลุ่มที่สอง คือประชาชนทั่วไปเครือข่ายแรกเป็นการสร้างเครือข่ายของคนในเครือญาติกันเองนอกจากนั้นแล้วยังมีกระบวนการสร้างเครือข่ายของตนไปสู่กลุ่มญาติกลุ่มพวกพ้องของแต่ละท้องถิ่นส่วนกลุ่มที่สองจะมีความแตกต่างจากกลุ่มแรกเนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้มีความหลากหลายในอาชีพจากการสำรวจของ ดร.ชัยวัฒน์ ทรัพย์รวงทอง¹ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนในจังหวัดที่ประกอบไปด้วยกลุ่มบุคคลในหลากหลายอาชีพได้แก่เกษตรกร (ชาวนาชาวไร่ชาวสวนและประมง) นักธุรกิจข้าราชการรัฐวิสาหกิจและอื่น ฯลฯ

แม้ว่าคนในจังหวัดขยายนาทจะมีหลายอาชีพแต่ก็มีมุมมองทางการเมืองในหลากหลายมิติเช่นกัน โดยเฉพาะช่วงทศวรรษที่ 2540 เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางการสร้างเครือข่ายภายใต้เครือข่ายอำนาจใหม่ของตระกูลนาคาศัยซึ่งมีนายอนุชานาคาศัยเข้าร่วมกับพรรคไทยรักไทยทำให้ตระกูลนาคาศัยครอบคลุม

¹ชัยวัฒน์ ทรัพย์รวงทอง, นักการเมืองท้องถิ่นจังหวัดชัยนาท, (สถาบันพระปกเกล้า เอกสารวิชาการส่วนบุคคล, 2551)

พื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดชัยนาท นับตั้งแต่นั้นเรื่อยมาการสร้างพื้นที่เครือข่ายอำนาจได้เริ่มก่อรูปกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดนอกจากนั้นการสร้างเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชัยนาทแต่เดิมมีการช่วงชิงอำนาจโดยการผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามามีบทบาททางการเมืองจะเห็นได้จากการสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดการเลือกตั้งแต่ละครั้งจะประกอบไปด้วยพรรคการเมืองอันหลากหลายสลับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปก่อนที่กลุ่มตระกูลนาคาศัยจะก้าวสู่เส้นทางการเมืองโดยเฉพาะนายอนุชาและนางพรทิวานาคาศัยได้ประกอบธุรกิจส่วนตัวแล้วประสบความสำเร็จซึ่งนายอนุชาเป็นเจ้าของสโมสรฟุตบอลชัยนาทยูไนเต็ดหลังจากประสบความสำเร็จทางธุรกิจแล้วทำให้อนุชาผันตัวเองมาลงการเมืองระดับชาติและได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2548 จากนั้นใช้อำนาจรัฐอำนาจทุนเข้ามาเพิ่มทุน ในธุรกิจของตนร่วมกับเจ้าของธุรกิจน้ำตาลวังขนานกลายเป็นสโมสรชัยนาทฮอว์กบิลในปัจจุบันผลของการร่วมทุนทำให้ก้าวสู่ลีกสูงสุดของไทยเช่นเดียวกับนางพรทิวาที่ก้าวสู่การเมืองโดยในอดีตที่ผ่านมาได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดชัยนาท (สว.) และทำธุรกิจส่วนตัวก่อนที่ลงสมัคร สส. และได้รับชัยชนะเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2551 จนกระทั่งถึงปัจจุบันก็สืบทอดจากนายอนุชานาคาศัยกระทั่งถึงการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 และ 2554 นางพรทิวานาคาศัยได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งติดต่อกันถึงสองครั้งในนามพรรคภูมิใจไทยและพรรคภูมิใจไทยโดยยึดพื้นที่ทางการเมืองผ่านกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) ของจังหวัดชัยนาทส่งผลให้นางพรทิวาได้รับการเลือกตั้งเป็น สส. แทนนายอนุชานาคาศัยที่ถูกเว้นวรรคทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี (ทว่ากรณีพรรคไทยรักไทยถูกยุบพรรคในปี 2550 เนื่องจากนายอนุชาเป็นกรรมการบริหารพรรคไทยรักไทย) ครั้นปี 2554 ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทำให้คนในกลุ่มตระกูลนาคาศัยได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งคราวนี้นั้นก็นักการเมืองพรทิวานาคาศัยในนามพรรคภูมิใจไทยและพรรคเข้าร่วมรัฐบาลทำให้นางพรทิวาได้รับตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์สมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์เวชชาชีวะปรากฏการณ์ดังกล่าวได้สะท้อนถึงการก่อรูปของโครงสร้างอำนาจในรูปแบบใหม่มีลักษณะเครือข่ายอำนาจของตระกูลนาคาศัยที่เกิดขึ้นในจังหวัดรูปแบบเครือข่ายอำนาจของจังหวัดชัยนาทนั้นมีลักษณะการกระจุกตัวของความมั่งคั่งของตระกูลนาคาศัยซึ่งเห็นได้ชัดในเรื่องการก่อเกิดปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองที่สำคัญอันได้แก่การก่อตั้งสโมสรฟุตบอลชัยนาทฮอว์กบิลเอฟซีโดยมีนายอนุชานาคาศัยหนึ่งเป็นประธานบอร์ดผู้บริหารนอกจากนั้นตระกูลนาคาศัยได้รวมศูนย์อำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยนาทโดยการผูกขาดการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติระดับท้องถิ่นมีนายอนุสรณ์นาคาศัยซึ่งเป็นน้องชายในกลุ่มตระกูลนาคาศัยได้รับการเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาทในปี พ.ศ. 2551 และ 2555 ถึงสองครั้งติดต่อกันจนถึงเวทีการเมืองระดับชาติของกลุ่มตระกูลนาคาศัยคือนายอนุชานาคาศัยอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2548 อีกท่านหนึ่งที่อยู่ในตระกูลนาคาศัยก็คือนางพรทิวานาคาศัยอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยนาทได้รับเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2550 และ 2554 เป็นเหตุให้กลุ่มตระกูลนาคาศัยเริ่มคุมพื้นที่ทางการเมืองในจังหวัดชัยนาทอย่างไรก็ตามการสร้างเครือข่ายอำนาจในตระกูลนาคาศัยเริ่มกระจายไปตามจุดต่างๆ ของจังหวัดทำให้การก่อรูปเครือข่ายอำนาจแบบใหม่ในลักษณะอำนาจผูกขาดของตระกูลนาคาศัยที่เกิดขึ้นในจังหวัดชัยนาทแม้ว่านายอนุชาจะถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง 5 ปี แต่ทว่าตระกูลนาคาศัยก็ยังสามารยยึดพื้นที่ทางการเมืองไว้อย่างเหนียวแน่นโดยส่งคนตระกูลนาคาศัยเข้ามาผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดอำนาจทางการเมืองต่อไป²

² กุลลดา เกษบุญชู มีด, ประวัติศาสตร์ฉบับย่อของลัทธิเสรีนิยมใหม่, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีนา, 2555)

การที่ตระกูลนาคาศัยได้สร้างเครือข่ายอำนาจเพื่อหวังปูทางในการเลือกตั้งทางการเมืองท้องถิ่นจนถึงการเมืองระดับชาติภายใต้การนำของนายอนุชาซึ่งเป็นแม่ทัพใหญ่ในการสร้างเครือข่ายในระบบอุปถัมภ์ให้แก่บุคคลในท้องถิ่นในจังหวัดโดยอาศัยกลไกการสะสมทุนทางสังคมผ่านงานบวชงานแต่งงานศพงานพิธีต่างๆและที่สำคัญเป็นเจ้าของสโมสรฟุตบอลชัยนาทฮอร์นบิลเพื่อใช้เป็นต้นทุนทางสังคมเพื่อสร้างภาพพจน์ที่ดีในสายตาของคนในจังหวัดชัยนาท

จากปรากฏการณ์ข้างต้นจะพบว่าการเมืองในจังหวัดชัยนาทนั้นความเท่าเทียมกันทางสังคมเป็นตัวบ่งชี้ได้ว่าไม่มีความเท่าเทียมกันทางสังคมยังมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นการกระจุกตัวของความมั่งคั่งในการสะสมทุนในรูปแบบต่างๆ ของกลุ่มตระกูลนาคาศัยด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยสนใจในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองว่าความไม่เท่าเทียมกันบนเงื่อนไขทางการเมืองในการสร้างเครือข่ายอำนาจของตระกูลนาคาศัยได้สร้างเครือข่ายอำนาจได้อย่างไรและเครือข่ายอำนาจดังกล่าวมีผลต่อกระบวนการสะสมทุนของตระกูลนาคาศัยตั้งแต่อดีตและปัจจุบันอย่างไรและได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการสืบทอดอำนาจของตระกูลนาคาศัยในจังหวัดชัยนาทอย่างไรซึ่งผู้วิจัยหวังว่าผลการศึกษาความไม่เท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจการเมืองข้างต้นจะเป็นปรากฏการณ์ใหม่เพื่อสร้างแนวทางความเท่าเทียมกันทางสังคมในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายอำนาจของกลุ่มตระกูลนาคาศัยในจังหวัดชัยนาท
- 2.2 เพื่อศึกษากระบวนการสะสมทุนของกลุ่มตระกูลนาคาศัยตั้งแต่อดีตและปัจจุบัน
- 2.3 เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดอำนาจของกลุ่มตระกูลนาคาศัยในจังหวัดชัยนาท

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตในด้านเวลาของการวิจัย

การศึกษการสร้างเครือข่ายอำนาจของกลุ่มตระกูลนาคาศัยเพื่อทำการศึกษบทบาททางการเมืองของตระกูลนาคาศัยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2562 โดยได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งแรกในปี 2550 ศาลรัฐธรรมนูญได้ยุบพรรคไทยรักไทยส่งผลให้นายอนุชานาคาศัยถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 - 2555

3.2 ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการวิจัย

ทำการวิจัยในพื้นที่ในจังหวัดชัยนาทจำนวน 4 อำเภอ เนื่องจากทั้ง 4 อำเภอของจังหวัดชัยนาทมีความเชื่อมโยงของเครือข่ายอำนาจจะหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติในจังหวัดชัยนาท

3.3 ขอบเขตในเนื้อหาการวิจัย

3.3.1 ศึกษาเครือข่ายเชิงอำนาจอุปถัมภ์ระหว่างนักการเมืองท้องถิ่นและนักการเมืองระดับชาติในจังหวัดชัยนาท ว่าสร้างเครือข่ายได้อย่างไร

3.3.2 หลังจากการสร้างเครือข่ายอำนาจแล้ว จะมีการโยกโยกกับนักการเมืองระดับชาติด้วยวิธีใด

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีวิทยาที่จะนำมาใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์เครือข่ายอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาแนวประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้าง (Historical-structural Approach) โดยวิธีวิทยาแนวประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้างในที่นี้เป็นแนวการศึกษาโครงสร้างและผู้กระทำการ (Structure and Agency) ที่ตั้งอยู่บนฐานของหลักตรรกะแบบวิภาษวิธี (Dialectics) ของสำนักเศรษฐศาสตร์การเมืองซึ่งผู้วิจัยจะสังเคราะห์และประยุกต์วิธีวิทยาในประวัติศาสตร์เชิงโครงสร้างมาใช้ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์โครงสร้างที่เปรียบเสมือนแบบแผนความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างคนกลุ่มต่างๆ ในสังคม ดังนั้นโครงสร้างสังคมจึงเป็นความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดำรงอยู่ต่อเนื่องทนกว่าความสัมพันธ์ทางสังคมอื่นๆ โครงสร้างสังคมในที่นี้จะมีลักษณะสำคัญคือมีลักษณะสองด้านของโครงสร้าง (Duality of Structure) ได้แก่การที่โครงสร้างจะเป็นทั้งเงื่อนไข (Condition) และผลผลิต (Product) ของการกระทำทางสังคม (Social Action) กล่าวคือ

4.1.1 โครงสร้างด้านที่เป็นเงื่อนไขมีคุณสมบัติในการกำหนดเงื่อนไขการกระทำทางสังคมว่าจะไปในทิศทางที่จะช่วยเอื้อหรือจำกัดการกระทำนั้นขึ้นอยู่กับตำแหน่งแห่งที่ทางสังคมของผู้กระทำทางสังคม ดังนั้นโครงสร้างทางสังคมจึงมีบทบาททั้งการสร้างข้อจำกัดหรือเปิดโอกาสในเวลาเดียวกันแต่จะขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำทางสังคมต่างๆ ได้เข้าถึงทรัพยากรของสังคมมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร

4.1.2 โครงสร้างในด้านที่เป็นผลผลิตของการกระทำทางสังคมชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างทางสังคมได้ก่อรูปมาจากการกระทำร่วมกันของมนุษย์ซึ่งมีการต่อสู้ทางสังคม (Social Struggle) ที่มีทั้งความขัดแย้ง (Contradiction) และความร่วมมือ (Cooperation) และโครงสร้างทางสังคมก็สามารถปรับเปลี่ยนไปตามผลลัพธ์ของการต่อสู้ขัดแย้งระหว่างผู้กระทำทางสังคม 2 ฝ่ายใหญ่ๆ คือ ระหว่างผู้กระทำฝ่ายหนึ่งที่ต้องการรักษาโครงสร้างเดิมไว้เพื่อตอบสนองผลประโยชน์และคุณค่าให้ตัวเองต่อไปกับผู้กระทำอีกฝ่ายหนึ่งที่พยายามปรับเปลี่ยนโครงสร้างเพื่อจัดสรรผลประโยชน์และคุณค่าในทิศทางใหม่ ความพยายามเปลี่ยนแปลงหรือปรับโครงสร้างเป็นผลมาจากความตึงเครียดของโครงสร้างเดิมซึ่งจะเป็นโอกาสที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) สามารถเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ดังนั้นการวิเคราะห์โครงสร้างในที่นี้จึงต้องพิจารณาอย่างเป็นกระบวนการทั้งในขั้นการก่อรูป (Production) การสืบทอด (Reproduction) และการเปลี่ยนรูป (Transformation) ของโครงสร้างสังคม

4.2 การวิเคราะห์ผู้กระทำทางกายได้ฐานคิดที่ว่ามนุษย์ผู้มีบทบาทในการขับเคลื่อนทางสังคมแต่ด้วยเหตุที่มนุษย์เกิดและดำรงอยู่ในสังคม ดังนั้นมนุษย์แต่ละคนจึงเป็นตัวแทนของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเสมอ กล่าวโดยสรุปแล้วการกระทำของมนุษย์จึงมีลักษณะของการกระทำทางสังคมเสมอ การกระทำทางสังคมในที่นี้หมายถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันจากฐานการมีอัตลักษณ์ร่วมกันหรือมีสถานะอยู่ในตำแหน่งแห่งที่เดียวกันทางสังคมโดยกลุ่มบุคคลดังกล่าวจะเคลื่อนไหวด้วยเจตจำนงอย่างใดอย่างหนึ่ง

4.3 ปฏิสัมพันธ์ในเชิงวิภาษวิธีระหว่างโครงสร้างและผู้กระทำทางสังคมก่อให้เกิดกระบวนการทางสังคม (Social Process) ดังนั้นการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ในสังคมในฐานะที่เป็นกระบวนการทางสังคมนั้นจะต้องพิจารณากระบวนการทางประวัติศาสตร์เพื่อช่วยให้เข้าถึงความเป็นมาในอดีตสถานการณ์ที่เป็นอยู่

ในปัจจุบันและแนวโน้มที่จะเป็นไปในอนาคตโดยการวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์จึงเปรียบเสมือนการดูภาพยนตร์ที่จะเห็นภาพอย่างต่อเนื่อง³

4.4 การสัมภาษณ์วิธีการได้มาซึ่งข้อมูลในที่นี้หมายถึงการได้มาซึ่งข้อมูลของผู้มีส่วนได้เสียของเครือข่ายอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชัยนาทโดยเฉพาะกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นองค์กรเครือข่ายในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยอาศัยแหล่งข้อมูล 3 แหล่งหลัก ๆ คือการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์เจาะลึกและสังเกตการณ์ ดังนี้

4.4.1 การศึกษาเอกสารทั้งเอกสารชั้นต้น (Primary Data) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Data) โดยเฉพาะการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชัยนาทสร้างจากผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มต่างๆ คือ ก.เอกสารชั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์โดยเป็นข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนเช่นสำนักงานสถิติแห่งชาติเอกสารราชการที่เกี่ยวกับเครือข่ายอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชัยนาทโทรทัศน์หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ข. เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นเอกสารที่มีการวิเคราะห์ข้อมูลมาบ้างแล้ว เช่น วิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความวิชาการ เป็นต้น

4.4.2 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interviews) ซึ่งมีแนวสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) เป็นเครื่องมือโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key-Informants) การกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักจะใช้เทคนิคการเก็บตัวอย่างในเชิงคุณภาพคือการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์

4.5 การสังเกตการณ์ในที่นี้เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการเฝ้าดูการกระทำหรือพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสามารถรับรู้ทำความเข้าใจและจดบันทึกเป็นข้อมูลได้ซึ่งการสังเกตการณ์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม⁴

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า

1. เพื่อศึกษาการสร้างเครือข่ายอำนาจของกลุ่มตระกูลนาคาศัยในจังหวัดชัยนาทการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางของชนชั้นผู้มีอำนาจทางการเมืองของเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในจังหวัดชัยนาท สมัยปัจจุบันจะมีลักษณะการสร้างเครือข่ายแตกต่างกันไปแต่ละเครือข่ายของนักการเมืองภายใต้บริบทเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ฐานทางเศรษฐกิจและบริบทการเมืองในจังหวัดชัยนาทมีนักการเมืองในจังหวัดเพียงสองตระกูลใหญ่เท่านั้นที่ผูกขาดอำนาจทางการเมืองมาเกือบสองทศวรรษเพื่อใช้เป็นกรอบวิเคราะห์อธิบายการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชัยนาทพบว่าชนชั้นนำในจังหวัดชัยนาทมีลักษณะการสร้างเครือข่ายอำนาจทางการเมืองและอำนาจทางเศรษฐกิจอยู่กับผู้อำนาจทางการเมืองของจังหวัดในรูปของสองตระกูลใหญ่ที่ควบคุมทรัพยากรและอำนาจทางการเมืองจนก่อรูปเป็นเครือข่ายอำนาจทางการเมืองจนตกผลึกจะเห็นได้จากการเลือกตั้งทุก

³ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์และชัยณรงค์ เครือนวน, โครงสร้างอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชลบุรี, งานวิจัยภายใต้โครงการ “สู่สังคมไทยเสมอหน้า การศึกษาโครงสร้างความมั่นคงและโครงสร้างอำนาจเพื่อการปฏิรูป”, 2552, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

⁴ ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์และชัยณรงค์ เครือนวน, โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นระดับตำบลในเขตภาคตะวันออกและจังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาพื้นที่ในสามตำบล. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2555.

ครั้งที่ผ่านมามีตราคุณคาศักดิ์ศรีครอบครองอำนาจผูกขาดมาโดยตลอดประกอบกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจภายในจังหวัดตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของตระกูลคาศักดิ์ศรีจากการวิจัยสามารถแบ่งลักษณะการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของนายอนุชาประกอบด้วย 6 เครือข่าย ดังนี้

1.1 การสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับนักการเมืองระดับชาติภายใต้ชื่อ “กลุ่มสามมิตร” ลักษณะการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของนายอนุชาจะมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงผูกขาดอำนาจทางการเมืองทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศเนื่องจากนายอนุชาได้สะสมทุนทางการเมืองไว้จึงทำให้มีข้อได้เปรียบจากการมีฐานทางเศรษฐกิจที่มั่นคงประกอบกับเป็นผู้มีความรู้ทางการศึกษาผนวกกับสั่งสมประสบการณ์การเมืองมากพอสมควรอีกทั้งเครือข่ายทางการเมืองที่กว้างขวางในจังหวัดครั้งอดีตได้ทำงานให้กับนายสมศักดิ์เทพสุทินในฐานะทนายความส่วนตัวของสมศักดิ์และปัจจุบันดำรงตำแหน่ง รมว. กระทรวงยุติธรรมหลังจากที่นายอนุชาและครอบครัวคาศักดิ์ศรีสามารถสะสมความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจได้ส่วนหนึ่งแล้วประกอบกับเป็นที่ยอมรับของสังคมทำให้นายอนุชาก็เริ่มผันตัวเองมาสร้างเครือข่ายกับนักการเมืองระดับชาติในแต่ละจังหวัดสร้างความชอบธรรมในฐานะแกนนำกลุ่มสามมิตร

1.2 การสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับนักการเมืองในจังหวัดชัยนาท “ตระกูลสงฆ์ประชา” เมื่อกลับมาวิเคราะห์ถึงการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองกับ “ตระกูลสงฆ์ประชา” พบว่า ได้พยายามที่จะขยายอาณาเขตเครือข่ายของตนออกไปโดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงของนายมนต์เกียรติการตั้งตัวนายมนต์เกียรติ สส. ชัยนาท หลายสมัยเพื่อสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองใหม่จึงเป็นเหตุให้นายอนุชาต้องการจับขั้วเป็นพันธมิตรทางการเมืองเพื่อสร้างเครือข่ายให้ครอบคลุมทั่วจังหวัดเพื่อรองรับการเลือกตั้งการเมืองทั้งระดับชาติ และท้องถิ่นที่เป็นเช่นนี้เพราะต่างฝ่ายต่างก็ได้รับผลประโยชน์เหมือนกันจะเห็นได้จากการเมืองท้องถิ่นในตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาทก็จะต้องแข่งขันอยู่สองตระกูลโดยมีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันไปแต่หากวิเคราะห์ในมิติการเมืองระดับชาติพบว่าตำแหน่งที่สำคัญคือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (สส.) และสมาชิกวุฒิสภา (สว.) รวมถึงการเมืองท้องถิ่น (นายกอบจ.) ด้านหลักการที่นายอนุชาเพียรสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองกับนายมนต์เกียรติและครอบครัวสงฆ์ประชาเพื่อลดช่องว่างในการแข่งขันเรื่องผลประโยชน์ทางการเมือง

1.3 การสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับข้าราชการการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองกับกลุ่มข้าราชการครูอาจารย์นั้นเริ่มต้นจากการส่งคนใกล้ชิดไปสอนโรงเรียนข้างตนเพื่อสร้างเครือข่ายภายในโรงเรียนของตนก่อนที่จะขยายไปยังโรงเรียนต่างๆ ในฐานะอาจารย์และหัวหน้าโค้ชฟุตบอลจึงนำไปสู่การสร้างเครือข่ายพันธมิตรใหม่ การสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของนายอนุชาจึงเป็นบันไดก้าวไปที่ละขั้นกระทั่งก่อรูปเครือข่ายกลุ่มข้าราชการครูอาจารย์ดังนั้นการสร้างและการรักษาเครือข่ายพันธมิตรกับทางคณะครูอาจารย์และผู้ปกครองไว้ได้อย่างเหนียวแน่นแล้วเพื่อยังเชื่อมโยงไปถึงกลุ่มเครือข่ายลูกศิษย์ลูกหาด้วยเช่นกัน

1.4 การสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับนักการเมืองท้องถิ่น (เทศบาล/ อบต.) ลักษณะการสร้างเครือข่ายกับนักการเมืองท้องถิ่นอาจจะไม่มีข้อมูลในเชิงลึกมากสักเท่าไรแต่ว่ากลุ่มนักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้จะสะท้อนภาพบางอย่างให้เห็นกระบวนการสร้างและขยายเครือข่ายของตนกล่าวได้ว่านักการเมืองท้องถิ่นเหล่านี้ถือเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขไปสู่ความสำเร็จทางการเมืองได้เนื่องจากนักการเมืองดังกล่าวคือนายกเทศมนตรีเทศบาลและนายกองค์การบริหารส่วนตำบลรวมถึงสมาชิกเทศบาลและสมาชิก อบต. ถือว่าเป็นผู้ความใกล้ชิดกับชาวบ้าน และเข้าใจถึงปัญหาของชาวชุมชนนั้นได้เป็นอย่างดีถึงเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นกลุ่มนี้น่าจะเข้ามาเสริมทัพและฐานเสียงให้แข็งแกร่งมากขึ้น

1.5 การสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับนักปกครองท้องถิ่น (กำนันผู้ใหญ่บ้าน) เมื่อกลับมาวิเคราะห์ถึงการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมือง กับเครือข่ายทางการเมืองกับนักปกครองท้องถิ่น (กำนันผู้ใหญ่บ้าน) พบว่า วิธีรักษารฐานเสียงอำนาจ และบารมีของอดีต สจ. ในเครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้านด้วยวิธีการกระจายผลประโยชน์ผ่านระบบอุปถัมภ์สมัยใหม่จะเห็นได้จากจัดงานเลี้ยงก็จะเชิญกำนันผู้ใหญ่บ้านไปรับประทานอาหารฟรีไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ หรือหากมีการจัดงานประเพณีงานวัดในหมู่บ้าน/ตำบลหากเป็นบุคคลที่อยู่ในเครือข่ายของตนก็สามารถขอตุ๋นโทรทัศน์จักรยานและของใช้อื่นๆ จากอดีต สจ. ก็จัดการให้ตามที่สมาชิกในเครือข่ายขอมาแต่ในบางครั้งอดีต สจ. ก็จะเป็นผู้ประสานงานขอสินค้าไปดังกล่าวดังนั้นการสร้างและรักษาเครือข่ายด้วยวิธีการให้ความช่วยเหลือพึ่งพาผลประโยชน์ต่างตอบแทนที่กล่าวไว้จึงเป็นเหตุให้เครือข่ายดังกล่าวเห็นวามแน่นขึ้นการอุปถัมภ์สมัยใหม่นำมาซึ่งกำนันผู้ใหญ่บ้านก็นับถือและจงรักภักดีกับตัวนายอนุชาในฐานะลูกพี่ที่ผ่านอดีต สจ. ที่เป็นที่รักมีพระเดชพระคุณกับกลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านเหล่านั้น

1.6 การสร้างเครือข่ายทางการเมืองกับกลุ่มเกษตรกรการสร้างเครือข่ายของนายอนุชาที่มีต่อกลุ่มเกษตรกรจะเป็นไปตามลักษณะเชิงอุปถัมภ์จะเห็นได้จากกรณีกลุ่มเกษตรกรที่มีปัญหาจะเข้าพบในคนเครือข่ายก่อนหากไม่สามารถแก้ปัญหาได้ก็จะเข้าไปปรึกษาอดีต สจ. เพื่อแก้ไขปัญหาโดยผ่านนักการเมืองท้องถิ่นที่อยู่ในเครือข่ายตนแต่หากหากเป็นปัญหาใหญ่อดีต สจ.จะเป็นผู้ประสานงานไปยังนายก อบจ. หรือ สส. อนุชาเพื่อช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกรในขั้นตอนต่อไปการสร้างเครือข่ายนี้จะเห็นไปตามขั้นตอนเมื่อกลับมาวิเคราะห์ถึงการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองกับเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรพบว่าลักษณะการสร้างเครือข่ายของอนุชาจะได้รับแรงสนับสนุนจากอดีต สจ. ผู้คอยประสานงานกับเครือข่ายเกษตรกรในจังหวัดและเชื่อมโยงปัญหาไปยังนายอนุชาหรือนายอนุสรณ์เพื่อรับปัญหาจากพี่น้องเกษตรกรทั้งนี้การรักษาเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรของนายอนุชาผ่านกลไกการทำงานของนักการเมืองท้องถิ่นกำนันผู้ใหญ่บ้านด้วยการให้ความช่วยเหลือพี่น้องเกษตรกรในระบบอุปถัมภ์โดยมีอดีต สจ. เป็นหัวเรือใหญ่จะส่งการคนในเครือข่ายของตนที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่นหรือกำนันผู้ใหญ่บ้านด้วยการรับเรื่องเดือดร้อนไว้ก่อน

2. เพื่อศึกษากระบวนการสะสมทุนของตระกูลนาคาศัยตั้งแต่อดีตและปัจจุบันตระกูลนาคาศัยผู้มีอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยนาทก่อนที่จะเข้ามามีอำนาจทางการเมืองและได้ก่อรูปจนตระกูลมีฐานะทางเศรษฐกิจมั่งคั่งได้ผันตัวเข้าสู่ทางการเมืองจนมีอำนาจผูกขาดการเมืองในจังหวัดมาเกือบสองทศวรรษสามารถควบคุมครอบครองพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดจนตกผลึกเป็นเครือข่ายอำนาจที่เข้มข้นการวิจัยพบว่าตระกูลนาคาศัยได้ผูกขาดทางการเมืองผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจและการสะสมทุนทางสังคมมาก่อนข้างยาวนานจนมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจกลายเป็นนักธุรกิจท้องถิ่นผู้มีอำนาจทางการเมืองได้แปรความมั่งคั่งและสถานภาพทางสังคมให้กลายเป็นอำนาจผูกขาดทางการเมืองในจังหวัดทั้งนี้นายอนุชาและครอบครัวนาคาศัยมีกระบวนการสะสมทุน 2 ประเภทดังนี้ 2.1 การสะสมทุนทางเศรษฐกิจ 2.2 การสะสมทุนทางสังคม

2.1 การสะสมทุนทางเศรษฐกิจด้วยการครอบครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในจังหวัดที่ช่วยเพิ่มความสามารถความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของตระกูลตนเพราะเป็นผู้มีต้นทุนชีวิตและการศึกษาที่ดีจึงสามารถทำธุรกิจเปลี่ยนรูปไปเป็นเงินได้อย่างทันทีทันใดและตรงไปตรงมาในขณะที่ยากจนอาจเป็นสถาบันในรูปของสิทธิทรัพย์สินที่สะสมเอาไว้ในรูปแบบของเงินทองหรือสิ่งของที่มีราคาเช่นอาคารบ้านเรือนเครื่องเพชรพลอยนิตยภัณฑ์จะต้องเป็นทรัพย์สินที่สามารถก่อให้เกิดทรัพย์สินเดิมหรือทรัพย์สินอื่นที่เพิ่มเติมขึ้นแต่หากทรัพย์สินใดไม่ก่อให้เกิดรายได้หรือการเพิ่มเติมของทรัพย์สินจะไม่นับเป็นทุนทางเศรษฐกิจนอกจากนี้แล้วยังต้องเป็นทุนที่สามารถเคลื่อนย้ายได้อิสระคำนวณเป็นปริมาณที่แน่นอนได้และมีรูปแบบที่ตายตัว

2.2 การสะสมทุนทางสังคมเป็นผลของการกระทำคุณงามความดีหรือทรัพยากรที่มีอยู่ซึ่งขึ้นอยู่กับขนาดและประสิทธิภาพของเครือข่ายพันธมิตรของนายอนุชาจะมีความสัมพันธ์กับสมาชิกของกลุ่มเครือข่ายและอีกมิติหนึ่งคือการรับรู้และการยอมรับของสมาชิกในเครือข่ายจะเห็นได้จากนายอนุชามักจะถูกเชิญในงานพิธีต่าง ๆ เช่นงานบวชงานแต่งงานศพและงานพิธีอื่น ๆ เป็นต้นนอกจากนั้นการสะสมทุนทางสังคมในลักษณะดังกล่าวจะถูกสร้างขึ้นด้วยอำนาจทางสังคมและต้องมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอหรือมักคุ้นหว่า “ภาวีสังคม” ซึ่งการสะสมทุนทางสังคมไม่ใช่มีอยู่โดยธรรมชาติหากแต่เป็นความพยายามที่จะรักษาต้นทุนทางสังคมนั้นไว้ด้วยความพยายามของกลุ่มนาคาคัยซึ่งอาจมีปัจจัยมากมายที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของทุนทางสังคมคุณค่าของต้นทุนทางสังคมนั้นจะเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันหรือการถูกกีดกันมาก่อนและอาจเปลี่ยนรูปไปเป็นทุนทางเศรษฐกิจหรือตำแหน่งทางสังคมได้เช่นกันอาจกล่าวได้ว่าเมื่อมีทุนทางเศรษฐกิจที่มั่นคงแล้วนายอนุชาก็พยายามที่จะสร้างทุนทางสังคมเพื่อให้คนทั่วไปในจังหวัดยอมรับผ่านช่องทางทางการช่วยงานทางด้านสังคมและงานการกุศลทั้งนี้จะขอวิเคราะห์ถึงลักษณะการสะสมทุนทางสังคมของนายอนุชาและครอบครัวซึ่งแบ่งการสะสมทุนเป็น 2 ข้อย่อยดังต่อไปนี้

2.2.1 การสะสมทุนทางสัญลักษณ์การสะสมทุนทางสัญลักษณ์ของตระกูลนาคาคัยภายใต้การนำของสองพี่น้องอย่างนายอนุชาและนายอนุสรณ์ (การสะสมทุนทางสัญลักษณ์ในที่นี้หมายถึงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมนั้นจำเป็นต้องมีกฎระเบียบที่ใช้ควบคุมหรือดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข) เมื่อกลับมาวิเคราะห์ทางทฤษฎีแล้วการสะสมทุนทางสัญลักษณ์มีวัตถุประสงค์เพื่อการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคลล้วนแตกต่างกันเป้าหมายของการดำรงชีวิตตลอดจนวิถีชีวิตของคนในสังคมก็มีความแตกต่างกันไปตามแต่เหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดขึ้นแต่สิ่งหนึ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับการอาศัยอยู่ในสังคมนั้นก็คือการสะสมทุนทางเศรษฐกิจเมื่อฐานะทางธุรกิจนอกจากจะสร้างความมั่งคั่งให้กับตัวนายอนุชาและครอบครัวแล้วเปรียบเสมือนเครื่องมือในการสะสมทุนทางสังคมได้อีกประการหนึ่ง

2.2.2 การสะสมทุนทางวัฒนธรรมเมื่อกลับมาวิเคราะห์ถึงการสะสมทุนทางวัฒนธรรมของตระกูลนาคาคัย (การสะสมทุนทางวัฒนธรรมในที่นี้หมายถึงทุนที่เป็นคุณสมบัติติดตัวของบุคคลซึ่งผ่านกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมและแสดงออกมาทางพฤติกรรมผ่านความรู้สึมนิยมกิริยามารยาท) จากการศึกษาการสะสมทุนทางวัฒนธรรมพบว่าตระกูลนาคาคัยมีพลวัตการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานการเมืองนอกเหนือจากการใช้อำนาจเงินและบารมีหันมาให้ความสนใจการสะสมทุนวัฒนธรรมทั้งนี้จะขอวิเคราะห์ลักษณะการสะสมทุนวัฒนธรรมของนายอนุชาและครอบครัวโดยแบ่งการสะสมทุนเป็น 3 ข้อย่อยดังนี้ 1) การสะสมทุนวัฒนธรรมเชิงปัจเจกบุคคล 2) การสะสมทุนวัฒนธรรมเชิงรูปธรรม และ 3) การสะสมทุนวัฒนธรรมเชิงสถาบัน

1) การสะสมทุนวัฒนธรรมเชิงปัจเจกบุคคลในที่นี้หมายถึงความสามารถหรือความรู้เกี่ยวกับที่ประกอบกันขึ้นมาเป็นรูปร่างและฝังอยู่ในตัวของบุคคลอีกนัยหนึ่งก็คือการเปลี่ยนนำความมั่งคั่งจากภายนอกหรือความมั่งคั่งที่อยู่ในรูปวัตถุให้กลายเป็นทุนของตนเองอาทิเช่นการที่นายอนุชาให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชนในฐานะนักการเมืองหรือในฐานะประธานสโมสรฟุตบอลจะเห็นได้ว่าการวางบุคลิกหรือการวางท่วงท่าที่สุภาพและความสามารถในการแสดงออกทางภาษาที่ดีเป็นต้นซึ่งสิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทุนที่ไม่สามารถทำได้โดยง่ายอย่างทันทีทันใดแต่ต้องอาศัยเงื่อนไขอื่นเป็นองค์ประกอบนั่นคือสังคมเวลาและชนชั้นทางสังคมปัจจัยดังกล่าวจะเป็นตัวเชื่อมโยงกับบุคคลในเครือข่ายด้วยทั้งนี้ยังสามารถส่งต่อไปยังกลุ่มคนในครอบครัวตนเองซึ่งถือว่าเป็นการสืบทอดของนายอนุชามาสู่ครอบครัว

ได้เป็นอย่างดีดังนั้นเวลาจะกลายเป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงทุนวัฒนธรรมและทุนเศรษฐกิจเข้าด้วยกันเมื่อเวลาผ่านไปจะส่งผลให้ทุนวัฒนธรรมที่ได้สั่งสมในตัวปัจเจกบุคคล

2) การสะสมทุนวัฒนธรรมเชิงรูปธรรมในที่นี้หมายถึง เป็นทุนที่นายอนุชาและตระกูลนาคาศัยได้แสดงออกมาในรูปของสื่อหรือสิ่งของอาจจะเป็นวัตถุหรือสัญลักษณ์ที่มีค่าครอบครองได้ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสะสมทุนทางวัฒนธรรมที่กล่าวไว้และสามารถส่งผ่านความเป็นผลงานของนายอนุชาและครอบครัวตัวอย่างของการสะสมทุนชนิดนี้เช่นการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาตรงวัดธรรมมูลและสะพานตรงเขื่อนศาลากลางจังหวัดเป็นต้นถือว่าเป็นผลงานเชิงวัตถุที่ประชาชนสามารถจับต้องได้จริง

3) การสะสมทุนวัฒนธรรมเชิงสถาบันในที่นี้หมายถึงการสะสมทุนวัฒนธรรมเชิงสถาบันมีความเป็นวัตถุหรือรูปธรรมที่ชัดเจนเน้นการอ้างอิงคุณสมบัติผ่านรูปแบบของเอกสารรับรองต่างๆ เช่น เกียรติบัตร ประกาศนียบัตร หรือ การทดสอบคุณสมบัติ สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะฉะนั้นการสะสมทุนประเภทนี้ได้แก่การศึกษาซึ่งจะช่วยสร้างความแตกต่างระหว่างความรู้ที่มี การรับรองความรู้ความสามารถของตนโดยเชื่อมโยงกับการสะสมทุนทางวัฒนธรรมทั้งสองข้างต้นเนื่องจากความรู้สูงจะก่อรูปโครงสร้างให้เกิดความแตกต่างระหว่างผู้ที่ได้รับการรับรองกับผู้ที่ไม่ได้รับการรับรองเหตุเพราะการได้มาซึ่งการสะสมทุนวัฒนธรรมเชิงสถาบันนี้จำเป็นต้องมีการใช้ความพยายามในการศึกษาหาข้อมูลและเวลาที่จะไปเรียนจึงเป็นเรื่องที่ยากลำบากในการแสวงหาจึงต้องมีทั้งทุนทรัพย์เวลาและความพร้อม ดังนั้นการแลกเปลี่ยนไปเป็นทุนในรูปแบบอื่นจึงมีมูลค่าสูงตามมูลค่าของการสะสมทุนดังกล่าวจะเห็นได้จากการศึกษาของนายอนุชาและนางพรทิวานาคาศัยเริ่มที่นายอนุชาโดยพื้นฐานการศึกษาของตนเองเป็นหลักที่ทำให้ตัวเองพัฒนาไปเร็วกว่าผู้สมัครคนอื่น

3. เพื่อศึกษากระบวนการสืบทอดอำนาจของกลุ่มตระกูลนาคาศัยในจังหวัดชัยนาทการเปลี่ยนรูปสู่เครือข่ายอำนาจแบบผูกขาดในจังหวัดชัยนาทนั้นภายหลังการลดบทบาททางการเมืองของนายอนุชานาคาศัยอันเนื่องมาจากสาเหตุคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยโดยมีคำสั่งยุบพรรคไทยรักไทยทำให้กรรมการบริหารพรรคไทยรักไทยจำนวน 111 คนหมดสิทธิทางการเมืองในทันทีเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ผลจากคดียุบพรรคนำไปสู่การเว้นวรรคการเมือง 5 ปีของนายอนุชาเมื่อขาดซึ่งผู้นำทางการเมืองที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรู้ประสบการณ์เป็นเหตุให้เครือข่ายอำนาจของนายอนุชาได้รับการท้าทายจากคู่แข่งทางการเมืองโดยเฉพาะกลุ่มอำนาจการเมืองที่เกิดขึ้นใหม่ต่างพากันช่วงชิงพื้นที่ทางการเมืองที่เคยผูกขาดอำนาจไว้ในช่วงเวลาเกือบสองทศวรรษจึงเป็นสาเหตุที่นำไปสู่สืบทอดอำนาจทางการเมืองของนายอนุชาและครอบครัวนาคาศัยทั้งนี้เพื่อคงรักษาที่มั่งและพื้นที่ฐานเสียงของตนไว้เพื่อจะนำเสนอ 2 ประเด็น ดังนี้

- 1) การผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดโครงสร้างอำนาจขั้วผูกขาด
- 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดโครงสร้างอำนาจขั้วผูกขาด

6. อภิปรายผลการศึกษา

หากใช้แนวคิดการสร้างเครือข่ายของอำนาจมานูเอลคาสเทลส์ (Manuel Castells) การสร้างเครือข่ายอำนาจเดวิดโนก (David Knoke) และการสร้างเครือข่ายอำนาจไมเคิลแมนน์ (Michael Mann) เป็นจุดเริ่มต้นในการทำความเข้าใจการสร้างเครือข่ายอำนาจของผู้กระทำการกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนได้เสียในกระบวนการสร้างเครือข่ายอำนาจภายใต้ตัวแบบเครือข่ายอำนาจจะพบว่าการสร้างเครือข่ายอำนาจ

มานูเอลคาสเทลส์เป็นการศึกษาเพื่อทำให้เห็นถึงอำนาจในสังคมเครือข่ายผ่านทางกลุ่มเครือข่ายอำนาจเพื่อทำความเข้าใจอำนาจเครือข่ายที่เกิดขึ้นในบริบทของยุคโลกาภิวัตน์ และการปฏิวัติเทคโนโลยีและวิเคราะห์รูปแบบของเครือข่ายอำนาจประกอบไปด้วย 4 มิติคือมิติแรกการเชื่อมต่อเครือข่ายอำนาจ (Networking Power) มิติที่สองเครือข่ายอำนาจ (Network Power) มิติที่สามอำนาจจากเครือข่าย (Networked Power) และมิติที่สี่การสร้างเครือข่ายเพื่ออำนาจ (Network-making Power) ดังนั้น ตามทัศนะของคาสเทลส์การสร้างเครือข่ายอำนาจจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่นำไปสู่การได้มาซึ่งอำนาจผ่านการครอบงำเครือข่ายและสังคมเครือข่ายจะมีลักษณะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปจากโลกทางกายภาพอย่างสิ้นเชิงรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่มีรูปแบบใหม่ขณะที่เดวิดโนกมีความสนใจการสร้างทฤษฎีเครือข่ายการดำเนินการทางการเมืองผ่านการทดสอบเกี่ยวกับทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลโดยใช้มาตรการเครือข่ายจากการสำรวจผู้คนในสังคมทั่วไปสามารถระบุการรับรู้ของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเครือข่ายศูนย์กลางนั้นในฐานะที่จะเป็นหนทางนำไปสู่ผู้คนในสังคมเพื่อให้มีส่วนร่วมทางการเมืองดังนั้นตามทัศนะของเดวิดโนกการสร้างทฤษฎีจึงเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญทางการเมืองในสังคมประชาธิปไตยเสรีนิยมทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนจะความพยายามที่จะกำหนดนโยบายสาธารณะภายใต้ทฤษฎีประชาธิปไตยและแมนน์ให้ความสนใจในตัวอำนาจว่าอำนาจทางสังคมก่อเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเครือข่าย (networks) ของสังคมในฐานะที่จะเป็นหนทางนำไปสู่การยกระดับการมีอำนาจ (authority) ด้วยการสร้างเครือข่ายของตนดังนั้นตามทัศนะแมนน์มองว่า ความเป็นจริงทางสังคมส่วนใหญ่เป็นกระบวนการที่เป็นอิสระทำให้การสร้างแหล่งอำนาจมีความแตกต่างกันการเสริมอำนาจภายในรัฐให้เข้มแข็งขึ้นภายใต้แนวคิดเครือข่ายอำนาจจะนำไปสู่การโครงสร้างอำนาจตามแบบจำลองของ IEPM Model 4 เครือข่ายคือ 1. เครือข่ายทางอุดมการณ์ (Ideological Network) 2. เครือข่ายทางเศรษฐกิจ (Economic Network) 3. เครือข่ายทางการเมือง (Political Network) 4. เครือข่ายทางทหาร (Military Network) ทั้ง 4 เครือข่ายอำนาจจึงเสมือนหนึ่งเครื่องมือที่นำไปสู่การได้มาซึ่งอำนาจผ่านการสะสมทุนของชนชั้นนำทางการเมือง

หากใช้องค์ความรู้เกี่ยวกับการสะสมทุนของคาร์ลมาร์กซ์ (Karl Marx) และการสะสมทุนของเดวิดฮาร์วีย์ (David Harvey) ในการทำความเข้าใจการสะสมทุนของผู้กระทำการกลุ่มเครือข่ายต่างๆ จะพบว่าการสะสมทุนเบื้องต้น (Primitive Accumulation of Capital) ของมาร์กซ์เป็นการศึกษาเพื่อทำให้เห็นถึงการกอบโกยผลกำไรผ่านชนชั้นนายทุนซึ่งนำไปสู่ปฏิบัติการทางทุน (capital) ตัวเงิน (money) มูลค่าส่วนเกิน (surplus-value) ดังนั้น ตามทัศนะของมาร์กซ์กระบวนการสะสมทุนจึงเปรียบเสมือนเครื่องมือที่นำไปสู่การได้มาซึ่งผลกำไรผ่านการเอารัดเอาเปรียบจากชนชั้นนายทุนขณะที่ฮาร์วีย์ให้ความสนใจการสะสมทุนผ่านอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่การสะสมทุนจึงเสมือนเครื่องมือหนึ่งในสร้างความมั่งคั่งทางชนชั้นนำทางการเมืองหรือนักธุรกิจผ่านกลไกเศรษฐกิจการเมืองภายใต้แนวคิดลัทธิแนวเสรีนิยมใหม่ (Neo-liberalism)

ภายใต้บริบทของการสร้างเครือข่ายอำนาจในพื้นที่จังหวัดชัยนาทผู้วิจัย พบว่า ชนชั้นนำทางการเมืองในท้องถิ่นมักใช้อำนาจเงินอำนาจรัฐและบารมีผ่านกลไกอุปถัมภ์ในการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองจากสมาชิกกลุ่มต่างๆ ที่เข้ามามีส่วนได้เสียในกระบวนการทางเศรษฐกิจการเมืองล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ของแต่ละเครือข่ายรวมทั้งบริบทในเชิงโครงสร้างอำนาจการเมืองบนเงื่อนไขของการสร้างเครือข่ายในระบบอุปถัมภ์โดยบุคคลแต่ละเครือข่ายมักจะอ้างความชอบธรรมในการก่ออุปสร้างเครือข่ายของเรื่องผลประโยชน์ของตนกล่าวได้ว่าการสร้างและรักษาเครือข่ายให้คงอยู่ไว้ก็เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายในตำแหน่งทางการเมืองทั้งในรูปการใช้อำนาจเงินอำนาจรัฐพระเดชพระคุณต่อ

สมาชิกในเครือข่ายเพื่อให้มาซึ่งอำนาจผูกขาดทางการเมือง (การเมืองท้องถิ่นและระดับชาติ) จนกระทั่งก่อรูปเป็นเครือข่ายอำนาจที่ตกผลึกในพลวัตทางการเมืองของไทยภายใต้ตัวแบบเครือข่ายอำนาจในจังหวัดชัยนาท องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเมื่อนำผลการศึกษาไปเปรียบเทียบกับกรสร้างเครือข่ายอำนาจมานูเอล คาสเทลส์/ เดวิดโนก⁵ และไมเคิลแมนน์⁶ ดังนี้

1. การสร้างเครือข่ายอำนาจของประเทศไทยมีความเกี่ยวข้องกับชนชั้นนำทางการเมืองซึ่งแตกต่างไปจากการสร้างเครือข่ายอำนาจของคาสเทลส์และเดวิดโนกที่เป็นเรื่องของปัจเจกบุคคลข้อค้นพบจากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการสร้างเครือข่ายอำนาจในปัจจุบันมุ่งตอบสนองผลประโยชน์ให้กับชนชั้นของตนเองและกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายเช่นการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองที่นักการเมืองมุ่งกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการเมืองในลักษณะเชิงอุปถัมภ์แบบทุนนิยมหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งตามบริบทนิยมขณะที่การสร้างเครือข่ายอำนาจกับชาวบ้านรากหญ้าที่เกิดขึ้นในปัจจุบันจากการใช้ชีวิตชีวิตตามชนบทในมุมมองของผู้วิจัยชาวบ้านรากหญ้าเหล่านี้แทบจะไม่ค่อยมีส่วนร่วมทางการเมืองเท่าใดนักหรือไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับนักการเมือง (ระดับชาติ) ดังนั้นนักการเมืองที่ต้องการสร้างเครือข่ายอำนาจกับชาวบ้านรากหญ่ายังเป็นเรื่องของผลประโยชน์ทางการเมืองและเศรษฐกิจเพื่อใหตนได้มาซึ่งอำนาจทั้งนี้การสร้างเครือข่ายอำนาจไว้เพื่อให้ชนชั้นตนคงความผูกขาดอำนาจการเมืองต่อไปและสามารถปรับตัวให้อยู่ได้ตลอดเวลาท่ามกลางความไม่แน่นอนทางการเมืองของไทยบริบทเชิงโครงสร้างที่มีผลต่อการสร้างและรักษาเครือข่ายอำนาจจากข้อค้นพบเชิงภาคปฏิบัติในพื้นที่ทำให้ผู้วิจัย พบว่า การสร้างและรักษาเครือข่ายอำนาจนั้นได้แปรรูปไปตามบริบทสภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมืองสภาพปัญหาที่พบเห็นในแต่ละช่วงเวลาของเหตุการณ์การเมืองบ้านเรายังไม่มีการพัฒนาไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่เต็มใบแล้วมาจากปัญหาการเมืองเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมเช่นการสร้างเครือข่ายอำนาจกับชาวบ้านรากหญ้าในชนบทที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ทำให้ชาวบ้านกลุ่มนี้ออกมาพึ่งพาอาศัยการเมืองเพื่อหวังในเรื่องปากท้องทำมาหากินดีขึ้นและอาจได้รับความช่วยเหลือจากนักการเมืองที่พวกเขาให้การสนับสนุนผ่านการเลือกตั้งในฐานะสมาชิกเครือข่ายการเมืองจนกระทั่งคนทั่วไปกลับมองว่าเป็นการรักษาผลประโยชน์ให้กับนักการเมืองเหล่านั้น⁷

ภายใต้การสร้างเครือข่ายอำนาจของคาสเทลส์เดวิดโนก และแมนน์รวมทั้งปรากฏการณ์และข้อค้นพบใหม่ ที่ได้จากการศึกษาวิจัย ทำให้ผู้วิจัยมองว่าการสร้างเครือข่ายอำนาจเปรียบเสมือนปฏิบัติการทางการเมืองและสัญลักษณ์อย่างหนึ่งสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากฐานของชนชั้นนำทางการเมืองภายใต้ระบบอุปถัมภ์กระทั่งก่อให้เกิดการกระทำแบบแผนทางสังคมและวัฒนธรรมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งการสร้างเครือข่ายอำนาจจะโยงใยเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและสังคมสำหรับผู้กระทำซึ่งทำหน้าที่ในการสร้าง/รักษาเครือข่ายอำนาจดังนั้นการสร้างเครือข่ายอำนาจเสมือนเครื่องมือในเชิงอำนาจอยู่ภายใต้บริบทผู้ให้อุปถัมภ์การประสานระหว่างความคิดในเชิงทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาลงพื้นจริงจึงนำสู่การศึกษาการสร้างและการรักษาเครือข่ายตามแนวเศรษฐศาสตร์การเมืองทั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าการศึกษการสร้างและรักษาเครือข่ายนั้นผู้ศึกษาจำเป็นต้องเข้าใจและให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์เครือข่ายอำนาจในเชิงระบบอุปถัมภ์และการวิเคราะห์ชนชั้นนำทางการเมืองมาประกอบกันภายใต้ฐานคิดการสร้างเครือข่าย

⁵ David K., **Power Structure of Policy Networks**. (UK: Oxford University, 2017).

⁶ Castells, M., **The Rise of the Network Society**, (Oxford: Basil Blackwell Publisher, 1996)

⁷ Castells, M., 'Network Theory /A Network Theory of Power, **International Journal of Communication**.

อำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกเครือข่ายในรูปถ่ายที่ถ้อยอาศัยกันซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับบริบทเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมรวมถึงบริบททางประวัติศาสตร์การเมืองที่ผ่านมาในฐานะที่มีผลต่อเครือข่ายอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล⁸

การวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่องเครือข่ายอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชัยนาท: วิเคราะห์ในเชิงเศรษฐศาสตร์การเมืองผู้วิจัยจะอภิปรายเปรียบเทียบระหว่างข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาและองค์ความรู้เดิมจากเนื้อหาบทที่สองซึ่งชี้ให้เห็นว่าเครือข่ายอำนาจการเมืองในจังหวัดชัยนาทหลังจากผลของการกระจายอำนาจไปสู่การเมืองถิ่นทั้งนี้องค์ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นจากองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นจะมีลักษณะผสมผสาน (Mixed Model) สองรูปแบบคือโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบชนชั้นนำและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นแบบอุปถัมภ์เพื่อชี้ให้เห็นว่าระหว่างการก่อรูปขึ้นของเครือข่ายอำนาจชนชั้นนำทางการเมืองและความสัมพันธ์ในระบบเชิงอุปถัมภ์ดั้งเดิมและสมัยใหม่โดยใช้เป็นกลไกขับเคลื่อนผ่านกระบวนการสะสมทุนทางเศรษฐกิจของชนชั้นผู้นำอำนาจทางการเมืองประกอบกับโครงสร้างอำนาจรัฐและโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นที่เปลี่ยนไปจึงนำไปสู่การแปรรูปการสร้างเครือข่ายอุปถัมภ์ในจังหวัดที่ตกผลึก

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมองว่าเบื้องหลังของความสำเร็จอยู่ที่นำแนวคิดใหม่ๆ ผสมกับการวิเคราะห์บริบทเชิงโครงสร้างการเมืองเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสร้างและรักษาเครือข่ายอาศัยกลไกเชิงอุปถัมภ์ในแต่ละรูปแบบเป็นตัวขับเคลื่อนจะเห็นได้จากการวิเคราะห์การก่อรูปและการสร้างเครือข่ายอำนาจของบุคคลในแต่ละฝ่ายผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ระบบอุปถัมภ์ที่ส่งผลต่อการสร้างและรักษาเครือข่ายอำนาจเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงแก่นแท้จำเป็นต้องวิเคราะห์โครงสร้างทางการเมืองเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมในฐานะที่ทำให้เกิดการสร้างเครือข่ายขึ้นมาทั้งนี้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่าการสร้างและรักษาเครือข่ายอำนาจของนักการเมืองหากปราศจากอำนาจเงินอำนาจรัฐอำนาจทางเศรษฐกิจรวมถึงระบบอุปถัมภ์จะสามารถสร้างเครือข่ายอำนาจทางการเมืองได้อย่างไรดังนั้นการทำความเข้าใจเงื่อนไขของอำนาจเงินอำนาจรัฐอำนาจทางเศรษฐกิจและระบบอุปถัมภ์จึงจะทำให้เข้าใจว่าผู้กระทำแต่ละฝ่ายจึงต้องมีการสร้างและรักษาเครือข่ายอำนาจของกลุ่มตนเช่นกันทั้งนี้การวิจัยครั้งนี้จึงพยายามให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์เครือข่ายอำนาจที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์การเมืองที่ผ่านมาภายใต้เงื่อนไขการสร้างและรักษาเครือข่ายอำนาจที่อาศัยการวิเคราะห์เชิงระบบอุปถัมภ์ในอดีต ว่ามีพลวัตการปรับตัวของเครือข่ายที่เห็น ณ ช่วงเวลาใดดังนั้นการที่จะเข้าใจถึงการสร้างเครือข่ายอำนาจที่ก่อรูปขึ้นมาจำเป็นต้องเข้าใจและวิเคราะห์เครือข่ายอุปถัมภ์ที่ยังคงอยู่เสียก่อนจึงจะทำให้เข้าใจถึงการสร้างเครือข่ายอำนาจที่เกิดขึ้นณปัจจุบันการการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพยายามศึกษาการสร้างเครือข่ายอำนาจโดยการผนวกกรอบคิดของนักคิดสามท่านคือมานูเอลคาสเทลส์ (Manuel Castells), เดวิดโนก (David Knoke) และไมเคิลแมนน์ (Michael Mann)⁹ ทั้งสามท่านมีทัศนะแนวคิดต่อการสร้างเครือข่ายอำนาจว่าแนวคิดแตกต่างกันอย่างไรโดยคาสเทลส์และโนกทั้งคู่มีมุมมองในการสร้างเครือข่ายอำนาจคล้ายกันซึ่งโนกเข้ามาเสริมพลังตามทัศนะคาสเทลส์ในเครือข่ายสังคมโดยเฉพาะการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เชื่อมต่อผ่านอินเทอร์เน็ตขณะที่แมนน์อธิบายว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

⁸ ระดม วงษ์น้อย, แนวความคิดเรื่องชนชั้นและการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน, วารสารรัฐศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2, 2526

⁹ Mann, M., *The Sources of Social Power*, Cambridge University Press, (Volume 2), *The rise of classes and nation-states*, 1986, pp. 1760-1914..

เครือข่าย (networks) ในหลากหลายมิติของสังคมนำไปสู่การโครงสร้างอำนาจเครือข่าย IEPM ดังนั้น 4 เครือข่ายอำนาจแหม่มมองว่าจะนำไปสู่การสะสมทุนของชนชั้นนายทุนอย่างไรก็แล้วแต่ในมุมมองทั้งสามนักคิดจะมีลักษณะหมายความว่าเสริมความคิดให้ทรงพลังมากขึ้นในส่วนการสะสมทุนโดยการประสานกรอบคิดของนักคิดสองท่านคือคาร์ลมาร์กซ์ (Karl Marx)¹⁰ เดวิดฮาร์วีย์ (David Harvey) ซึ่งทั้งคู่มีมุมมองต่อการสะสมทุนแบบเก่าและแบบใหม่จะแตกต่างกันในบางเรื่องแต่อย่างไรก็ตามก็ไม่ได้หมายความว่าทั้งคู่มีแนวคิดในลักษณะคู่ตรงข้ามแต่ทว่าฮาร์วีย์เข้ามาช่วยเติมเต็มในบางเรื่องของมาร์กซ์

ในส่วนของการข้อค้นพบจากการวิจัยที่ผู้วิจัยเห็นว่าแตกต่างไปจากงานวิจัยชิ้นที่ผ่านมาโดยทำความเข้าใจหรือวิเคราะห์ความสำคัญขององค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นจากการอธิบายเชิงทฤษฎีชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีที่ได้จากการวิจัยที่สำคัญของผู้วิจัยที่แตกต่างจากงานวิจัยชิ้นที่ผ่านมาเพื่อเข้าไปเสริมการวิจัยเกี่ยวกับเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นที่พยายามอธิบายให้เห็นว่าการก่อรูปขึ้นของเครือข่ายอำนาจทางการเมืองในจังหวัดชัยนาทนั้น มีความแตกต่างจากการวิจัยเครือข่ายอำนาจท้องถิ่นที่ผ่านมาของนักวิชาการไทยกล่าวคือการวิจัยของผู้วิจัยจะช่วยให้การวิเคราะห์เครือข่ายอำนาจท้องถิ่นในลักษณะที่ผู้วิจัยพยายามอธิบายให้เห็นถึงยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายพันธมิตรการเมืองในมิติใหม่ๆ ของจังหวัดชัยนาทและการสะสมทุนทางสังคมของตัวนักการเมืองที่เน้นอธิบายถึงทุนสัญลักษณ์และทุนวัฒนธรรมเป็นหลักซึ่งมีนัยที่แตกต่างจากการวิจัยเครือข่ายอำนาจของนักวิชาการทั่วไปที่มุ่งเพียงวิจัยว่า โครงสร้างอำนาจของตระกูลใหญ่ในจังหวัดที่เน้นไปที่ประวัตินักการเมืองก่อนที่จะก้าวเข้าสู่อำนาจการรวมศูนย์อำนาจไปที่นักการเมืองบุคคลนั้นว่านักการเมืองใช้อำนาจเงินอย่างไรมีบทบาททางการเมืองอย่างไรและมีอิทธิพลการเมืองอย่างไรในการตัดสินใจทางการเมืองสำหรับข้อค้นพบจากการวิจัยที่ผู้วิจัยเห็นว่าแตกต่างไปจากงานวิจัยชิ้นก่อนหน้านี้อคือการสร้างเครือข่ายอำนาจของผู้กระทำการแต่ละฝ่ายในการเมืองจังหวัดชัยนาทนอกจากแสดงให้เห็นผ่านคำพูดการสื่อสาร และบุคลิกภาพแล้วผู้กระทำการแต่ละฝ่ายยังสื่อบางอย่างไปสู่การสร้างเครือข่ายของผู้กระทำการเหล่านั้นเช่นการแสดงสัญลักษณ์ความเป็นคนรักบ้านเกิดรักจังหวัดหรือเป็นคนติดดินหรือคนในเครือข่ายอ้างว่าการสะสมทุนทางสังคม (ทุนสัญลักษณ์/ ทุนวัฒนธรรม) ในพื้นที่จังหวัดชัยนาทมีรัฐมนตรีหญิงคนแรกเพื่อแสดงให้เห็นว่าการเมืองในพื้นที่จังหวัดชัยนาทแม้จะเป็นจังหวัดที่เล็กแต่ยังสามารถมีตำแหน่งสำคัญทางการเมืองได้เป็นต้นและในความพยายามสร้างเครือข่ายอำนาจของชนชั้นนำทางการเมืองได้มีกลุ่มอำนาจการเมืองใหม่ๆ เข้ามาท้าทายและช่วงชิงพื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มทุนยุทธศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้ในการลดทอนพลังอำนาจของฝ่ายคู่ตรงข้ามคือการปรับยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์เชิงเครือข่ายด้วยการประสานเครือข่ายที่เคยเป็นคู่แข่งกล่าวคือ ที่มีลักษณะเป็นคู่แข่งหรือคู่ตรงข้ามทางการเมืองให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญทางการเมืองด้วยการจับขั้วเป็นพันธมิตรทางการเมืองร่วมกันหลังจากนั้นเครือข่ายนักการเมืองก็เกิดปฏิบัติการภายใต้เงื่อนไขการเมืองที่เคยเป็นคู่แข่งหรือคู่ตรงข้ามทั้งนี้เพื่อให้เครือข่ายการเมืองคู่แข่งเหล่านั้นอ่อนกำลังลงในตัวผลประโยชน์กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือใช้ยุทธวิธีการสร้างเครือข่ายด้วยการจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองในจังหวัด¹¹ (การเมืองระดับท้องถิ่นและระดับชาติ) และกระจายผลประโยชน์ต่างๆ ให้กับเครือข่ายฝ่ายคู่แข่งตรงกันข้ามเช่นการที่ชนชั้นนำการเมืองและพันธมิตรเครือข่ายพยายาม

¹⁰ Marx, K. and Friedrich Engels., **Das Kapital – Capital: Critique of Political Economy**, (Volume 1).

Translated by Samuel Moore, California: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2012

¹¹ ณัชชานุช พิชิตนารัตน์, แนวคิดวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในประเทศไทย, วารสารเศรษฐศาสตร์การเมือง บุรพา, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2, 2554

ทำงานทางการเมืองเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายอำนาจของชนชั้นนำทางการเมือง และรักษาพื้นที่ฐานเสียงในพื้นที่จังหวัดชัชวาลย์ที่ตั้งกล่าวไว้คือสร้างเครือข่ายอำนาจของนักการเมืองเพื่อใช้ในการช่วงชิงพื้นที่ทางการเมืองของกลุ่มนักการเมืองคู่แข่งและจะพยายามสร้างความชอบธรรมและประกาศตัวตนของกลุ่มตนโดยการสถาปนาโครงสร้างอำนาจผูกขาดเป็นผลมาจากการสร้างเครือข่ายระหว่างชนชั้นนำกับประชาชนชาวบ้านรากหญ้าและนักการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบอุปถัมภ์เป็นหลักซึ่งอาศัยกลไกการสร้างเครือข่ายดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือในการสร้างและรักษาฐานเสียงทั้งนี้เพื่อมีอำนาจกระจายผลประโยชน์ให้กับเครือข่ายพันธมิตรทางการเมืองของกลุ่มตน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการสรุปผลและอภิปรายผลการวิจัยเรื่องเครือข่ายอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชัชวาลย์ สถาบันการเมืองกับองค์ความรู้ใหม่ ของสถาบันทางการเมือง ตามระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

7.1.1 ประชาชนควรตระหนักถึงการเมือง โดยการเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการร่วมแสดงความคิดเห็นของประชาชนต่อนโยบายต่างของพรรคการเมือง เพื่อเชื่อมโยงไปยังผู้สมัครในพรรคอย่าให้อำนาจเงิน อำนาจทุน เข้ามาครอบงำความคิดของตัวประชาชน ทั้งนี้ หากประชาชนมีความคิด ความรู้ความเข้าใจ และวิเคราะห์การเมืองได้ จะนำมาสู่ความเท่าเทียมและลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำระหว่างตัวผู้สมัครเอง

7.1.2 ภาครัฐควรกำหนดนโยบายทางด้านการเมือง ตัวอย่างเช่น การให้สิทธิ เสรีภาพ แก่ประชาชนจัดเวทีเสวนาเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทั้งการเมืองท้องถิ่น การเมืองระดับชาติ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับคนชุมชน และประชาชนทั่วไป หากคนในชาติเข้มแข็งทางความคิดและทางเศรษฐกิจ เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตน บนเงื่อนไขการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบ ปัจจัยเหล่านี้จะนำมาสู่ก้าวแรกของการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยที่ยั่งยืน

7.1.3 การจัดตั้งองค์กรภาคประชาชนท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนให้ประชาชนท้องถิ่นเข้าใจถึงการเลือกตั้งท้องถิ่น จนถึงการศึกษาเลือกตั้งระดับชาติ ว่าการเมืองไม่ได้เป็นเรื่องของคนใดคนหนึ่งหรือการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แค่ว่าคนไทยไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งแล้วจบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นอำนาจของประชาชน

7.1.4 รัฐควรปฏิรูประบบการเลือกตั้งใหม่ ทั้งการเลือกตั้งท้องถิ่นจนระบบชาติ มุ่งเน้นให้คนในชาติเข้าใจกระบวนการเลือกตั้งในแต่ละครั้งนั้น ว่าหนึ่งเสียงของท่านมีความสำคัญอย่างไร ต่อชาติและบ้านเมือง

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ควรศึกษาถึงบทบาทของภาคประชาชนในกลุ่มอาชีพ /กลุ่มองค์กรภาคประชาชนหรือกลุ่มชนชั้นนำชนชั้นกลางที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดชัชวาลย์และเครือข่ายอำนาจที่มีรูปแบบนอกเหนือจากโครงสร้างและเครือข่ายอำนาจทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องเครือข่ายอำนาจทั้งนี้การเข้าถึงบุคคลหรือตระกูลดังของนักการเมืองซึ่งมีบุคคลในตระกูลมีตำแหน่งทาง

การเมืองเช่นตำแหน่ง สส. หรือ ตำแหน่งรัฐมนตรีรวมถึงการเข้าพบเพื่อหาข้อมูลหรือการสัมภาษณ์บุคคลในตระกูลดังกล่าวจะค่อนข้างทำได้ยากโดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งข้อมูลอาจมีข้อจำกัดของการให้ข้อมูล

7.2.2 การศึกษาเครือข่ายอำนาจที่มีรูปแบบนอกเหนือจากโครงสร้างและเครือข่ายอำนาจ
ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องเครือข่ายอำนาจของตระกูลนาคาศัยทั้งนี้การเข้าถึงบุคคลหรือตระกูลตั้งของ
นักการเมืองซึ่งมีบุคคลในตระกูลมีตำแหน่งทางการเมืองเช่นตำแหน่ง สส. หรือตำแหน่งรัฐมนตรีรวมถึงการ
เข้าพบเพื่อหาข้อมูลหรือการสัมภาษณ์บุคคลในตระกูลดังกล่าวจะค่อนข้างทำได้ยากโดยเฉพาะการเข้าถึง
แหล่งข้อมูลอาจมีข้อจำกัดของการให้ข้อมูล

8. เอกสารอ้างอิง

- กุลลดา เกษบุญชู มีด. ประวัติศาสตร์ฉบับย่อของลัทธิเสรีนิยมใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร:
สวนเงินมีนา, 2555
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์และชัยณรงค์ เครือนวน. โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นระดับตำบลในเขตภาคตะวันออกและ
จังหวัดปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาพื้นที่ในสามตำบล. วารสารการเมืองการ
บริหารและกฎหมาย. ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
รำไพพรรณี, 2555.
- ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์และชัยณรงค์ เครือนวน. โครงสร้างอำนาจและการสะสมทุนในจังหวัดชลบุรี. งานวิจัย
ภายใต้โครงการ “สู่สังคมไทยเสมอหน้า การศึกษาโครงสร้างความมั่นคงและโครงสร้าง
อำนาจเพื่อการปฏิรูป”. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี,
2552
- ชัยวัฒน์ ทรัพย์รวงทอง. นักการเมืองถิ่นจังหวัดชัยนาท. สถาบันพระปกเกล้า เอกสารวิชาการส่วนบุคคล,
2551
- ณัชชา นุช พิชิตนารัตน์. แนวคิดวิเคราะห์โครงสร้างอำนาจท้องถิ่นในประเทศไทย. วารสารเศรษฐศาสตร์
การเมือง บุรพา. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2, 2554
- ระดม วงษ์น้อย. แนวความคิดเรื่องชนชั้นและการศึกษาโครงสร้างอำนาจชุมชน. วารสารรัฐศาสตร์
คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 2, 2526
- Castells, M.. 'Network Theory/ A Network Theory of Power. **International Journal of
Communication**. Vol 5: 773-787, 2011
- Castells, M.. **The Rise of the Network Society**. Oxford: Basil Blackwell Publisher, 1996
- David K.. **Power Structure of Policy Networks**. UK: Oxford University, 2017
- Mann, M.. **The Sources of Social Power**, Cambridge University Press, Volume 2. The rise of
classes and nation-states, 1986, pp. 1760-1914.
- Marx, K. and Friedrich Engels.. **Das Kapital – Capital: Critique of Political Economy**, Volume 1.
Translated by Samuel Moore, California: CreateSpace Independent Publishing Platform,
2012